

Ortaokul Öğrencilerin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği)

İbrahim ALTUN^{1*}, Eda ALTUN², Halil YALNIZ³

^{1*} Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, ibobey46@hotmail.com

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, edaaltun2021@gmail.com

³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, halil-ylnz@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada taşımali eğitim sistemiyle ilgili öğrencilerin görüşlerini saptayarak bu sistemin daha uygulanabilir olması için yaşanan sorunları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada problemlerin detaylarını ortaya koymak için nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması (case study) deseni tercih edilmiştir. Araştırma Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ortaokul öğrencilerinde 38 kız 32 erkek olmak üzere toplam 70 kişi katılmıştır. Öğrenciler 7 kişilik 10 gruba ayrılarak grup görüşmesi yapılmış ve görüşleri alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin görüşleri alınarak nasıl daha iyi bir eğitim imkânına kavuşacakları araştırılmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler taşımali eğitimden mutlu olduklarını belirterek taşımali eğitim sayesinde okula kavuştukları görüşüne varılmıştır. Cinsiyet farkından dolayı karşılaşılan problemlere ayrıca dikkat çekmek gerektiği görülmüştür. Kız öğrencilerin duygusal olarak daha fazla etkilendiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin taşımali eğitim sayesinde yoldaki tehlikelerden korunduklarını, yol yürümediklerini, üşüyüp, ıslanmadıkları için diğer arkadaşlarına göre kendilerini şanslı hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin sorunlarına bakıldığında servisi kaçırma, okuldaki etkinliklere katılamama ve servis şoförleriyle yaşadıkları sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

AnahtarKelimeler: Taşımali Eğitim, Ortaokul, Öğrenci Görüşleri

Investigation of Secondary School Students' Views on Bussed Education (Example of Kahramanmaraş Province)

ABSTRACT

In this research, it is aimed to determine the opinions of the students about the bussed education system and to reveal the problems experienced in order to make this system more applicable. In the research, qualitative research method and case study design were preferred to reveal the details of the problems. The research was carried out in Dulkadiroğlu district of Kahramanmaraş province. A total of 70 people, 38 girls and 32 boys, participated in the research. The students were divided into 10 groups of 7 and group interviews were conducted and their opinions were taken. By taking the opinions of the students participating in the study, it was researched how they could have a better education opportunity. The students who participated in the study stated that they were happy with the bussed education and it was concluded that they got to school thanks to the bussed education. It has been seen that it is necessary to draw attention to the problems encountered due to the gender difference. It was concluded that female students were affected more emotionally. They stated that the students were protected from the dangers on the road thanks to bussed education, they did not walk on the road, they felt lucky compared to their other friends because they did

not get cold or wet. Looking at the problems of the students, it was determined that they missed the bus, not being able to participate in the activities at the school, and problems they experienced with the bus drivers.

Keywords: Transported Education, Secondary School, Student Opinions

GİRİŞ

Her insanın yaşamında temel eğitim alması gerekmektedir. Çünkü temel eğitim sayesinde insanlar yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri, alışkanlıkları kazanırlar. Bu nedenle temel eğitimi her ülke kendi vatandaşlarına çeşitli yollarla olsa vermenin ne kadar önemli olduğunun farkındadır. Ülkeler temel eğitim süresini kendilerince belirlemekte olup ülkeler arasında zorunlu olup olmadığına göre farklılıklarda göstermektedir. Ülkemizde temel eğitim ile birlikte 4+4+4 yıl olmak üzere 12 yıllık kesintisiz eğitim bulunmaktadır. Ancak okuma yazma öğrendikten sonra kırsal kesimdeki insanlar genellikle bu 12 yıllık kesintisiz eğitime devam edememektedir. Çünkü okuma yazmayı öğrendikten sonra yaşamını devam ettirmek ailesine destek olmak yâda çeşitli nedenlerle çalışma hayatına başlamaktadır. Özellikle pandemi sonrası yaşanan ekonomik sorunlar ve çocukların okuldan uzak kalmaları eğitime devam etmede zorluk çıkarmaktadır. Bütün bu zorluklara rağmen ülkemizde 12 yıllık kesintisiz eğitimin devam etmesi için özellikle kırsal kesimlerde taşınmalı eğitim uygulaması yapılmaktadır (Ağırkaya, 2010:2).

Nüfusun az, seyrek, dağınık, imkânların ulaşamadığı ve eğitime elverişli olmayan bölgelerdeki öğrencilerin taşıma merkezi olarak belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim görmesi taşınmalı eğitimidir. Taşınmalı Eğitim sistemi, 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren Kırıkkale’de 3, Kocaeli’nde 2 merkez olmak üzere toplam 5 merkezde denenmeye başlanmıştır. Uygulamanın başarılı görülmesi üzerine, 1990-1991 öğretim yılından itibaren Antalya, Çankırı, Konya, Van, Balıkesir, Çanakkale, Eskişehir, Kırklareli ve Kocaeli illerinden seçilen 77 merkezde uygulama sürdürülmüştür. 1991-1992 öğretim yılında ise uygulama yaygınlaştırılarak 29 il ve bu illere bağlı 78 ilçenin 960 köy okulunda devam ettirilmiş, 16538 öğrenci 375 merkez okuluna taşınmıştır. 1992-1993 öğretim yılında uygulama 43 il, 325 ilçe ve 938 merkez okula yaygınlaştırılarak toplam 53676 öğrencinin taşınmalı eğitimden yararlanması sağlanmıştır (Baş 2001:139). Daha sonra bu uygulama ülke geneline yayılarak uygulanmaya başlanmıştır (Arı, 2003:7).

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla kırsaldaki öğrenciler merkezi bölgelerde kurulan çok programlı liselere de taşınması yapılarak 12 yıllık kesintisiz eğitim sağlanmıştır. 12 yıllık kesintisiz eğitimle birlikte taşıma kapsamı genişlemiştir. (Boğuşlu, 2007).Taşınan öğrenciler daha iyi imkânlarla eğitim olanağına kavuşmuş olsalar da birçok sorun yaşamaktadırlar. Diğer çalışmalar incelendiğinde taşınmalı eğitim ile ilgili birçok sorun ele alınmıştır. Bu sorunlara genel olarak bölgesel olarak, öğretmen açısından ve idareci gözüyle bakılmıştır.

Bu çalışmada Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde bulunan taşınmalı ortaokul öğrencilerinin gözüyle taşınmalı eğitime bakış açıları değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin taşımali eğitime karşı olumlu görüşleri, olumsuz görüşleri ve karşılaştıkları sorunlara karşı kendilerinin düşündükleri çözüm önerileri nelerdir bunlar araştırılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM VE KATILIMCILAR

Karşılaşılan problemlerin detaylarını ortaya koymak için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (case study) deseni tercih edilmiştir. Bronisław Malinowski tarafından temelleri atılan bu yöntemle taşımali eğitime öğrencilerin taşıma sistemine bakış açıları analiz edilmiştir. (Başaran, 1982:178).

Taşımali eğitim gören öğrencilerin durumlarını daha iyi ortaya koymak ve görüşlerini betimlemeye yönelik olarak veri toplama için görüşme tekniği, tekniğin içerisinde ise odak grup görüşmesi tercih edilmiştir. Çalışmanın geçerliği açısından öğrencilerin gerçek düşüncelerini yansıtmalarını sağlamak amacıyla, görüşlerinin kıymetli ve alınmaya değer olduğu, ayrıca sonuçların sadece bilimsel bir çalışma amacıyla kullanılacağı ve kesinlikle onların izni olmadan hiç kimseye paylaşılmayacağı belirtilerek ılımlı bir görüşme ortamı hazırlanarak görüşmelere başlanmıştır. 7 kişilik 10 ayrı grupta yapılan görüşmeler, verileri toplamaya yönelik olarak yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca görüşmeler sırasında, görüşmelerin akışına göre akla gelen bazı sorularda görüşmeler detaylandırılmıştır. Görüşmeler öğrencilerin kendilerine uygun zamanlarda okul idaresinden izin alınarak yapılmıştır. 7 öğrencinin aynı anda görüşmeye alınmasının ve bu öğrencilerin zamanlarının uymasının çok önemli olduğundan öğrencilerin programına uygun zamanlar seçilmiştir. Ayrıca öğrencilerin okullarına giderek bizzat görüşülmüş ve öğrencilerin velilerine gerekli bilgi verilmiştir. Görüşme süresi, gruptaki bireylerin birbirleriyle etkileşimlerine bağlı olarak değişiklik gösterebildiği için, bu çalışmada gruplar halinde gerçekleştirilen görüşmeler uzun bir zaman almıştır (Başaran, 1982:178).

Araştırmanın evreni 2020-2021 öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesi sınırlarındaki taşımali eğitim uygulaması yapılan tekli ve ikili eğitime tabi öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise taşımali eğitim uygulaması kapsamındaki biri tekli diğeri ikili öğretim yapan taşıma merkezi okullarında okuyan ve toplam 9 taşıma aracıyla 9 farklı yerleşim yerinden gelen 70 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem oluşturma çalışmalarında tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içerisinde ortaya çıkan ve durumları daha bir derinlemesine irdelemeyi sağlayan, olay ve olguların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı bulunan amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri betimlenmeye çalışıldığından, ulaşılan sonuçların geçerliği için, sorunu her açıdan yaşaması olası olan öğrencilerin örnekleme seçilmesi amaçlanmıştır. Bu bakımdan örnekleme seçilen 70 öğrenciden 32'i erkek 38'ü kız, olan ortaokul öğrencileri seçilmiştir. Bu öğrenciler 11 ile 15 yaşlarından oluşmaktadır. Taşıma merkezine uzaklıkları ise 3 ile 9 km arasında değişmektedir. Örneklem olarak seçilen bu 70 öğrencinin her biri gruplara ayrılmış ve 10 grup elde edilmiştir. 10 grupta yapılan görüşmeler kayıt altına alınmıştır. (Başaran, 1982:178).

Tablo1

Çalışmaya katılan öğrencilerin durumları

Sınıf Düzeyi	Öğrenci sayısı	Cinsiyet
5. Sınıf	11	Kız:6 Erkek:5
6. Sınıf	26	Kız:13 Erkek:13
7. Sınıf	19	Kız:11 Erkek:8
8. Sınıf	14	Kız:8 Erkek:6

BULGULAR

Bu bölümde taşınmalı öğrencilerle yapılan görüşme sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. Taşıma merkezindeki okullarda taşınmalı eğitim alan öğrencilerden elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerde taşıma merkezi okula aidiyet duygusunun çok gelişmediği okulu benimseyemedikleri bulunmuştur. Yani okula bizim okulumuz diyememekte köyün okulu ifadesini kullanmaktadır. Ayrıca görüşme sonucu aidiyet duygusunun taşıma yapılan servise olduğu dikkate çekmiştir. Öğrenciler okul hakkında biz diyememekte taşıma yapılan öğrencilerle ilgili konuşulurken biz diye konuşmaktadırlar.

Tablo2

Taşınmalı Eğitim İle İlgili Öğrenci Görüşleri

Sıra	Durumlar	Kız		Erkek		Toplam	
		F	%	F	%	F	%
1	Taşınmalı servisler olmasaydım okula devam edemezdim, okulu bırakmak zorunda kalırdım.	16	43	14	45	31	43,9
2	Kendi köyümde yapılmış olan okula gitmek isterdim.	22	58	18	55	40	56,6
3	Taşınmalı eğitim uygulamasından memnunum.	21	56	18	55	39	55,5
4	Taşınmalı eğitimle birlikte okul başarımlarım düştü.	24	62	19	60	43	61,1
5	Taşınmalı eğitimde yaşadığım sıkıntılardan dolayı okul değiştirmeyi düşünüyorum.	16	41	13	42	29	41,5

6	Taşımali eğitim uygulaması derslerimizin geç başlamasına neden oluyor.	12	32	12	38	24	34,7
7	Sabah erken kalktığım için okula kahvaltı yapmadan geliyorum.	21	55	17	52	38	53,6
8	Yol şartları taşımali eğitime uygundur değildir.	18	48	10	30	28	39,8
9	Servisle okula geldiğimde sağlık problemleri (baş ağrısı, mide bulantısı, yorgunluk vb.) yaşıyorum.	16	41	8	24	23	33,2
10	Servisle geldiğim için yoldaki tehlikelerden korkmuyorum.	17	46	12	36	29	41,4
11	Eve erken dönüyorum ailem endişelenmiyor	21	54	14	44	35	49,4
12	Taşıma araçları ücretsiz olduğu için seviniyorum.	26	68	18	56	44	62,5
13	Yorulmuyorum. Yürümek zorunda değilim. Okula yürüyerek gelen arkadaşlarıma göre daha şanslıyım.	22	59	19	60	42	59,5
14	Köpek ve kaçırılma korkusu kalmadı. Yol güvenliğim sağlandı. Köpekler saldırdığı için korkuyla okula gelen arkadaşlarımız var.	23	61	12	38	35	50,5
15	Kötü niyetli kişiler bize zarar veremezler.	24	63	10	32	34	48,8
16	Yağmurlu havalarda ıslanmıyorum, soğuk havalarda üşümüyorum.	12	32	9	28	21	30,2
17	Okulda yapılan DYK' lara katılmıyoruz	27	71	17	52	44	62,3
18	Okulda rahatsızlandığımızda eve gitmemiz çok zor oluyor. Hastalandığımızda okul çıkışını beklemek zorunda kalıyoruz.	9	24	6	18	15	21,3

19	Milli bayram ve törenlerde genellikle görevlendirilmiyoruz, Taşımaları 23 Nisan törenlerine gelmesi diyorlar.	25	66	16	51	41	59,1
20	Başka köyden geldiğimiz için bizimle alay eden arkadaşlar var. Sen başka köylüsün diye ayrımcılık yaptıkları oluyor bu durum bizi üzüyor.	10	26	4	14	14	20,5

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bilgiler Tablo 2’de sayısal olarak ve yüzde olarak gösterilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin büyük bir kısmı taşımaları olarak okula devam edemeseler de kendilerinin bir şekilde yâda aileleri tarafından bir şekilde okula gönderileceklerini düşünmektedir. Öğrenci görüşmelerinden elde edilen sonuçlara göre öğrenciler okula devam etmenin ailesi tarafından istendiğini özellikle pandemi sonrası yaşanan ekonomik sıkıntılardan dolayı öğrencilerin okula devam etme sorununu çokta önemsemedikleri görülmektedir. Bundan dolayı 1. Madde %50 nin altında kalarak eğitime duyulan ihtiyacın azaldığını dolayısıyla okula devam etmenin önemsendiği kesimin azaldığı görülmektedir (Bulut, 2003).

Öğrencilerin taşımaları servise çokta alışamadıkları taşıma merkezi değilde kendilerine daha yakın olan bir okula gitmenin daha iyi olacağını düşündükleri 2. Madde de görüşmektedir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin servisi çokta sevmedikleri taşıma merkezi okulu sevmedikleri köylerindeki arkadaşlarından daha başka arkadaş gördüklerinde onlara alışamadıklarını söylemektedir. Bundan dolayı herkesin kendi köyünde okula gitmelerini istemektedirler. Ancak kendi köylerinde okul bulunmadığından dolayı öğrencilerin büyük çoğunluğu taşımaları eğitimden memnun olduklarını bu sayede okula gidebildiklerini söylemektedirler (Yeşilyurt, 2007).

Öğrenciler gerek pandemide okuldan uzak kalmalarından dolayı gerekse de yeterince ders çalışmadıklarından dolayı başarısızlıklarını taşımaları eğitimle ilişkilendirmektedirler. Yapılan çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun başarısız olmalarının nedeni olarak ilk akıllarına gelen taşımaları eğitim olmuştur. Hatta bazı öğrenciler köyümde okul olsaydı kesin birinci olurum ifadesini kullanmışlardır. Bunun yanında 5,6 ve 7. maddelerde öğrenci başarısızlığının taşımaları eğitimden dolayı olduğunu ve taşımaları eğitimin kahvaltı yapamama, sabah erken kalkmaya neden olması, yolda çok fazla zaman geçirmeleri, servisin geç gelmesi gibi birçok nedene bağlıyorlar. Öğrenciler bu sorunlardan dolayı şehir merkezinde oturmak ve orada sabit bir okula geçmek istediklerini ifade ettiler.

Araştırma sonucunda dikkate çekici bir şekilde kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha çekimsiz oldukları velilerinin taşımaları eğitim olmasa kendilerini okutmayacağı düşüncesi daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca kendilerini göstermeleri gereken konularda kız öğrencileri daha pasif kalmaktadırlar. Kız öğrenciler hep bir aile baskısı ve çevre baskısı gibi nedenlerle kendilerini daha geri planda tutmaktadırlar. Her ne olursa olsun erkek öğrenciler gibi girişken ya da korkusuz olamıyorlar. Kız öğrenciler kaza yapmaktan daha fazla korkuyorlar. Köpek saldırısından, yolda başlarına bir şeyler gelmesinden yada kötü niyetli kişilerle karşılaşmaktan kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla korkuyorlar. Bundan dolayı kız öğrenciler

tanıdıkları bildikleri taşıma şoförü ve aracıyla okula gelmekten daha mutlular. Kız öğrenciler sık hasta olmaktan, ortaokul kız öğrencilerinin yaşı ve doğası gereği yaşadıkları sağlık sorunlarında eve hemen gidememekten dolayı çok sıkıntı yaşadıklarını beyan etmektedirler. Özellikler ortaokul kız öğrencileri karşılaştıkları sağlık sorunlarında kendilerinin hemen eve ulaşamadıklarını, ailelerinin de okul tarafından haber verildiği halde zamanında erken gelemedikleri için çok büyük problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca kız öğrencilerin yaşadıkları en büyük problemde servis içerisinde erkeklerin ve servis şoförünün hal ve tavırlarıdır. Servisle gelen erkek öğrencilerin daha baskın oldukları oturma yeri kapma konusunda daha hırçın davrandıklarını bu nedenler kendilerinin bazen zarar görebildiği kız öğrencilerle yapılan görüşmede ortaya konmuştur. Erkek öğrencilerin servisle gelirken çok fazla argo kelimeler kullandığı kendilerinde bu konuşmalardan çok rahatsız olduklarını beyan etmişlerdir. Servis şoförünün bakışlarından konuşmalarından hal ve tavırlarından ayrıca rahatsız olduklarını söylemişlerdir.

Taşımali eğitim sisteminin öğrenciler açısından olumlu yönlerini betimlemeye çalışırsak genel olarak öğrenciler sistemden oldukça memnun olduğunu belirtmişlerdir. Her ne kadar bazı sorunlarla karşılaşsalar da taşımali eğitim sayesinde kışın üşümeden okula devam etme imkânı bulduklarını, yağmurlu havalarda ıslanmadıklarını, kötü niyetli kişilerle karşılaşmadıklarını köpek saldırısı ya da bunun gibi tehlikeli durumlarla karşı karşıya kalmadıklarını, ailelerin bu sistem sayesinde kendilerini okula gönderdiklerini ve bunun için hiçbir ücret alınmamasından çok mutlu olduklarını söyleyen öğrencilerin genel olarak durumlarından memnun oldukları gözlenmiştir.

Taşımali eğitim öğrencilere tehlikeler olamadan okula ulaşım imkânı sağlasa da köylerinde okul olmasını daha çok isteyen öğrencilerin taşımali eğitimle ilgili pek çok olumsuz görüşlerde bulunmaktadır. Taşımali eğitime kendilerine yakın okul olmadığı için katlandıkları görüşü oldukça çoktur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrenciler taşımali eğitimle okula kavuşsalar dahi yine de kendi bölgelerinde okul yapılmasını ve oraya gitmeyi daha çok istedikleri gözlenmiştir. Kahvaltı yapamama, servisi kaçırma, kaza geçirme gibi korkular oldukça fazladır. Ayrıca 7 ve 8. Sınıftaki öğrencilerden çok 5 ve 6. Sınıftaki öğrenciler daha fazla korku yaşamaktadırlar. Büyük sınıftaki öğrencilerin bu duruma alıştıkları ve yakında mezun olacakları için katlanmak zorunda oldukları bir durum olduğu gözlenmiştir. Okulda daha fazla vakit geçirmek isteyen öğrenciler servise binmezlerse eve ulaşamayacaklarından okulda daha fazla vakit geçiremiyorlar. DYK gibi kurlardan ve ders dışı faaliyetlerden faydalanamıyorlar. En çok gözlenen ve çocukların rahatsız olduğu durumlardan biri ise 23 Nisan töreni gibi törenlere katılamamak ve bu törenlerde görev alamamaktır. Çünkü taşımali öğrenciler törene ayrıca servis gelmediği için zorlayarak kendi imkânlarıyla törene katılmakta veya hiç katılamamaktadırlar. Çocukların bilişsel ve duygusal özelliklerinin geliştirileceği bu tür faaliyetlerde yer alamamak öğrencileri oldukça rahatsız ettiği tespit edilmiştir.

Tablo3

Taşımali Eğitim Merkezi Okul İle İlgili Öğrenci Görüşleri

Sıra	Durumlar	Kız	Erkek	Toplam

		F	%	F	%	F	%
1	Sınıfıma uyum sağlamakta zorlanıyorum.	20	53	16	50	36	51,4
2	Taşıma merkezi okuluma uyum sağlamakta zorlandım	15	39	14	44	29	41,4
3	Okuldaki ders dışı faaliyetlere katılabiliyorum.	4	11	8	25	12	17,1
4	Okulda derslerimde kullanabileceğim yeterli kaynağa ulaşabiliyorum.	7	18	8	25	15	21,4
5	Öğretmenlerim taşımalı öğrencilere anlayışlı davranmıyor.	10	26	6	19	16	22,9
6	Okul yönetimi taşımalı eğitimde karşılaştığım sorunlarla ilgilidir.	17	45	17	53	34	48,6
7	Öğretmenler taşımalı eğitimde karşılaştığım sorunlarla ilgisizdir.	16	42	13	41	29	41,4
8	Kalabalık sınıflarda eğitim görüyorum.	16	42	12	38	28	40,0
9	Okulun bulunduğu köydeki arkadaşlarımdan daha avantajlı olduğumu düşünüyorum.	21	55	17	53	38	54,3
10	Okulum bana istediğim olanakları sunmaktadır	15	39	13	41	28	40,0
11	İngilizce dersi görmeye başladık ve bundan çok mutluyuz	22	58	16	50	38	54,3

Tablo 3 incelendiğinde taşı Merkezi okula ve taşıma merkezi okulun sahip olduğu olanaklara karşı öğrenci tutumları gözlenmektedir. Öğrenciler taşıma merkezi okula kendilerini ait hissetmemekte olduğu görüşünü dile getirmişlerdir. Görüşleri alınan öğrencilerin çok büyük bir kısmı okulun taşımalı öğrencilere istedikleri olanakları sunmadığı taşımamasız öğrencilerin okulun imkânlarından daha fazla faydalandıkları görüşünü dile getirmiştir. Öğrenci görüşmelerinde en çok dile getirilen konu törenlerde görev alamamak ve törenlere katılamamak olduğunu görüşüne varılmıştır. Öğretmenlerin ve okul idaresinin taşımalı öğrencilerle oldukça ilgili olduğu, sorunlarımızla hemen ilgilendiklerini idarenin çok sıkı denetim yapsa da okul dışında serviste zorluk yaşadıkları görüşüne varılmıştır. Öğretmenlerin ve idarecilerin okulun tüm imkânlarını kullanmalarına izin verdiği halde zamanın yeterli olmamasından dolayı kendilerinin kullanamadıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin DYK kurslarına katılamadıkları okulun bu kursları hafta sonu ya da derslerden sonra açtığı halde bu kurslara kendilerinin katılamadıkları bu nedenle LGS sınavında başarısız olacakları için girmeye gerek olmadığını düşündükleri görülmüştür.

Tablo4

Taşımalı Servisler İle İlgili Öğrenci Görüşleri

Sıra	Durumlar	Kız		Erkek		Toplam	
		F	%	F	%	F	%
1	Servisimiz yeterli iç donanıma (ısınma, havalandırma, koltuk sayısı, söndürme cihazları, pencerenin sabitliği, otomatik kapı vb.) sahiptir.	15	39	15	47	30	42,9
2	Servis araçları oldukça kalabalıktır.	20	53	13	41	33	47,1
3	Servis sürücüsü serviste sigara içiyor.	7	18	4	13	11	15,7
4	Servis sürücüsü öğrencilere anlayışlı davranmıyor.	22	58	15	47	37	52,9
5	Servis sürücüsü ile iletişim problemi yaşıyorum.	21	55	14	44	35	50,0
6	Servis sürücüsü servis aracına yük alıyor.	20	53	16	50	36	51,4
7	Servis sürücüsü servisi hızlı kullanıyor	22	58	11	34	33	47,1
8	Servis şoförümüz çok sinirli sürekli bağıyor. Bize karşı küfürlü konuşuyor. Şoförümüz anlayışlı davranmıyor.	17	45	9	28	26	37,1
9	Servis sürücüsü temiz ve bakımlıdır	9	24	8	25	17	24,3

10	Servis sürücüsü servis aracına yolcu alıyor.	20	53	15	47	35	50,0
11	Servisimiz küçük bazen ayakta gidiyoruz. Büyükler oturunca biz küçüklere yer kalmıyor. 2 kişilik koltuğa 3 kişi oturuyoruz.	22	58	16	50	38	54,3
12	Servis evimin yakınına bırakmıyor. Yağmurda ısladığım oluyor.	22	58	14	44	36	51,4
13	Servis şoförlerinin ne zaman geleceğini tam bilmiyoruz. Birden fazla şoförümüz var birinin kuralları ve zamanı ile diğeri birbirini tutmuyor.	20	53	15	47	35	50,0
14	Servisimiz çok kötü kokuyor. Servisin camları açılmadığı için havalanmıyor. Eve gidene kadar bun oluyor. Kötü koku başımı ağrıtıyor. Midemi bulanmasına sebep oluyor.	22	58	13	41	35	50,0
15	Kaza yapmaktan korkuyorum. Şoförler arabayı çok hızlı kullanıyorlar. Şoförümüz çok yaşlı dalgınlışıp kaza yapmasından korkuyorum.	21	55	11	34	32	45,7
16	Servisi kaçırdığımızda o gün devamsızlık yapmak zorunda kalıyoruz. Servise yetişemediğimizde okula gidemiyoruz.	24	63	14	44	38	54,3
17	Kışın köyümüze kar yağdığı zamanlar oluyor yollar buz olduğunda servis köye çıkamıyor o gün okula gidemiyoruz.	24	63	18	56	42	60,0
18	Arkada oturanlar saçımı çekiyor. Büyükler arkada oturup gürültü yapıyorlar küfürlü konuşup terbiyesiz hareketler yapıyorlar.	23	61	12	38	35	50,0
19	Serviste yer kavgası yapılıyor.	23	61	9	28	32	45,7

Tablo 4 incelendiğinde bölgede taşıma yapılan öğrencilerin en çok karşılaştığı sorunların başında servis ve servis şoförünün eğitimsizliğinden kaynaklanan sorunlar olduğu gözlenmiştir. Servis şoförü ve servis saatiyle ilgili öğrenci görüşleri alınırken çok fazla rahatsız oldukları gözlenmiştir. Bunun nedeni olarak ta servis şoförlerinin her yıl değişmesi, taşıma ihalesini yıllar içinde farklı firmaların aldığı, bu firmalarında kırsal kesime gönderecek başka araçlar bulmak için taşeron bildirerek taşeron çalıştırdığı

düşünülmektedir. Servis kullanıcısının öğrencilerin duygusal alanda nasıl etkileneceğini düşünmeden ticari amaçlı yaptığı bu iş dolayısıyla öğrencilerin olumsuz etkilendiği görülmüştür. Şoförlerin eğitimsiz olması, belirli eğitimlerden geçmeden taşıma işi yapmaları, olması gereken bazı kabiliyetlere sahip olmadıkları gözlenmiştir. Öğrencilerde bu durumdan oldukça rahatsız olduğu görülmüştür. Özellikle bu bölgede taşıma yapan servisin sadece bir okula taşıma yapmadığı bölgedeki 5 okula taşıma yaptığı için hızlı bir şekilde diğer taşıma merkezi okula gitmeye çalıştığı sonucu yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkarılmıştır. Bunların yanında kız öğrencilerin daha fazla rahatsız oldukları erkek öğrencilerin ise kızlar kadar rahatsız olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Kız öğrenciler doğası gereği ve aileden yetişme tarzı açısından daha pasif ve çekingen kaldıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca görüşleri alınan kız öğrencilerin büyük bir kısmı saçlarının çekildiğini, yer kavgasının yapıldığını ve servisin kalabalık olduğunu düşünmektedirler. Aynı zamanda servisin geç kalmasından dolayı ve kışın karla kaplı yollarda servisin okula gidememesinden dolayı okula gidememe kaygısını kız öğrenciler daha fazla yaşamaktadırlar. Servise başka yolcu alınması erkek öğrenciler için önemsiz görünse de kız öğrencilerin bu konu hakkında olumsuz düşündükleri görülmüştür.

Tablo5

Yaşanılan Sorunlarla İlgili Öğrencilerin Çözüm Önerilerinden Örnekler

---

Köyümüze 8 derslikli bir okul yapılsın, yakın köyler bizim köye gelsin.

Köyümüze İnternet kafe açılmasını istiyorum. Eski okulumuzun kütüphaneye çevrilmesini istiyorum.

Bilgisayarlarda birçok siteye giremiyoruz engellenmiş durumda. Bu engellerin kaldırılmasını istiyorum.

DYK kursu ve törenlere hazırlık çalışmaları için okulda kaldığımız zamanlarda bir servis ayarlansın.

Kızlarda pantolon giysin servise binerken ve inerken rahat olur.

Öğretmenlerimiz daha anlayışlı davransınlar. Kurslara geç kaldığımızda bize kızmasınlar. Bizimle daha fazla ilgileninler.

23 Nisanda bize de görev verilsin.

Servis saatleri belli olsun bir gün erken bir gün geç olmasın.

Şoförler öğrencilere kızmasınlar. Şoförlerin daha anlayışlı olmalarını, küfür içeren kelimeler kullanmamalarını istiyorum.

Yağmurlu ve soğuk havalarda servis evimizin yakınına kadar gelsin.

Servislere açılabilir pencere yapılsın. Arabalarımız iyice havalandırılsın.

Servislere öğrenci dışında kimse alınmasın. Köyümüzde birde yolcu servisinin olmasını isterim

Serviste herkesin seveceği şarkılar çalsın.

Servislerin büyük ve klimalı olmasını istiyorum.

Yer kavgası etmesin. Öğrenciler birbirlerine saygı göstersinler.

Öğrencilere şoförün dikkatini dağıtacak hareketler yapmamalarını öneririm.

Servislere öğrenciler tarafından başkan seçilsin ve görevini yapsın istiyorum.

Öğrencilerin serviste küfürlü konuşmalarını öneririm.

Arkadaşlarımızın köylü, şehirli diye ayırım yapmamalarını öneririm.

Arkadaşlarımızın kokulu yiyeceklerle servise binmemelerini istiyorum.

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin çok bilinçli oldukları, aslında ne istediklerinin kendilerinin de farkında olduklarını göstermektedir. Çözüm önerisi olarak uyulması gereken küçük kurallardan bahsettikleri gibi yapılması gereken okul gibi kurslarda veya törenlerde ek servis konulması gibi görüşlerde ortaya koymuşlardır. Geleceğimizin emaneti çocukların farkındalıklarının ne kadar yüksek olduğu kendilerince getirdikleri çözüm önerilerinde görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu Araştırma taşınmalı eğitim uygulamasının öğrenciler açısından görüşleri alınarak bu görüşler doğrultusunda taşınmalı eğitimin mevcut durumu ve bu durumlara çözüm önerilerine yönelik değerlendirmeler yapılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bilgiler nitel olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular betimlenerek öğrencilerin olumlu ve olumsuz görüşleri ortaya konmuştur. Özellikle öğrencilerin görüşleri betimlenirken servis, taşıma merkezi okul ve kendi

yaşadıkları sorunlar ele alınmaya çalışılmıştır. Taşımali eğitim hakkında öğrencilerin olumlu görüşleri olsa da yaşadıkları sorunlara daha fazla dikkat çekmeye çalışmışlardır. Çalışmaya katılan öğrencilerden kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla sorun yaşamaları kırsalda yaşayan kız çocuklarının eğitimle ilgili yaşadıkları sorunları ortaya koymaktadır (Fraenkel, 2011). Kız öğrenciler aile baskısı, çekimsiz yetiştirilme, erken yaşta zaten evlendirilecek olması, doğası gereği erkeklerden daha zayıf olması birçok problemi de yanında getirmektedir. Kız öğrencilerin korkuları erkeklere göre daha fazla olduğu gözlenmiştir. Çalışmaya katılan kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha fazla taşımali eğitim olmasaydı okula gidemezdim düşüncesi taşımaktadırlar. Ayrıca kız öğrencilerin büyük bir kısmı kendi köylerinde okul olmasını istedikleri görülmüştür. Bölgenin yapısından kaynaklı kültürel bakış açısı da kız öğrencilerin daha pasif kalmasına neden olduğu görülmüştür. Sonuç olarak çıkarılacak en büyük sonuç taşımali eğitim olmasaydı kız öğrencilerin okula devam edemeyeceğini düşündüklerinden dolayı taşımali eğitimden memnun olduğudur. Bölgedeki erkek öğrencilerin ise aileleri tarafından iş gücü olarak görülmesinden dolayı ailelerine yardım etmek için çalışmaları ve erken yaşta maddi kazanç elde etme isteği karşılaşılan bir durumdur. Erkek öğrenciler çalışarak veya oynamak için istedikleri gibi dışarı çıkarak sosyal hayatın içinde daha fazla buldukları için kendilerine güveni daha fazladır. Servis içindeki davranışlarımda bunu göstermektedir (Karakütük, 1996).

Çalışmaya katılan gruba genel olarak bakıldığı zaman taşımali eğitimden memnun olsalar da kendi köylerinde okula gitmek istediklerini, erken kalkmalarından dolayı uykusuz kaldıklarını, kahvaltı yapmadan okula gitme gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Merkez okulun bulunduğu köydeki arkadaşlarını daha avantajlı gördüklerini, servis araçlarının kalabalık olduğu şeklinde taşımali eğitim uygulamasında yaşadıkları kimi sorunları dile getirmişlerdir. Öğrencilerin olumsuz olarak gördüğü sorunların başında yeterliliğe sahip olmayan servis şoförleri gelmektedir. Servis şoförlerinin tutum ve davranışlarından memnun olmayan öğrenciler saatlere uyulmadığına da dikkat çekmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin ders dışı faaliyetlere ve okulda yapılan Dyk gibi kurlara katılmadıkları için buna çözüm olarak ek servis konulmasını talep etmeleri dikkat çekicidir. Ayrıca öğrencileri 23 Nisan törenleri gibi törenlerde görev alamamaları ve katılmamaları duygusal olarak olumsuz yönde etkileyen bir durum ortaya çıkardığı gözlenmiştir (Kaya, 2006).

1990-1991 eğitim öğretim yılında eğitimde kalitenin arttırılması, fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, dağınık yerleşim yerlerine eğitim olanakları sunulması vb. amacıyla uygulanmaya başlayıp, günümüzde yaygınlaşmış olan taşımali eğitim sistemi hakkında birçok araştırma yapılmıştır ve elde edilen bulguların değerlendirilmesi de birçok araştırmanın konusu olmuştur. Kaynak Araştırmacıların yapıları araştırmaları incelendiğinde benzer sorunları ortaya koydukları görülmüştü. Ancak sorunlar incelendiğinde bölgesel ve kültürel olarak ayrılıklar gösterdiği dikkat çekicidir. Bazı bölgeler daha anlayışlı yüklenici firmaya sahipken bazı bölgelerde yüklenici firmalar tamamen ticari kaygı yaşamaktadır. Bazı kültürlerde kızlar daha aktif, daha özgüvenli iken bazı bölgelerde daha pasif olduğu gözlenmiştir. Ayrıca yapılan diğer araştırmalarda da taşımali eğitim uygulamasının birçok olumlu yönünün yanında, sistemin uygulanması sırasında gerek yönetmeliklere gerek taşımali ilköğretim yönergesine ve gerekse yapılan sözleşmelere uygun hareket edilmemesinden kaynaklanan birçok sorunun da yaşandığı belirtilmektedir. (Ağırkaya, 2010; Arı, 2003; Baş, 2001; Boğa, 2010; Bulut, 2003;

Büyükboyacı, 1998; Büyükkaragöz ve Şahin, 1995; Özgün, 2007; Secer ve Yelken, 2009; Yeşilyurt vd., 2007; Yurdabakan ve Tektaş, 2013). Kaynak araştırmacılar yaşanan sorunların bölgesel farklılıklar gösterse de benzer sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadırlar. Ayrıca araştırma bulgularına benzer bir araştırmada Yurdabakan ve Tektaş (2013) taşınmalı eğitim uygulamasının öğrencilerin eğitim yaşamlarına devam edebilmelerini sağladığını, taşınmalı eğitimle okula gelirken ve okul dönüşünde karşılaşılabilecekleri muhtemel tehlikelere karşı kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. (Ozan, 2009).

Araştırma sonucunda görülmüştür ki birçok problemin temelini oluşturan yüklenici firma yetkilileri ve servis şoförlerini psikolojik ve sosyolojik açıdan çeşitli eğitsel seminerlere alınmaları sağlanmalıdır. Şoförlerin öğrencilere iyi örnek olacak kişilerin arasından seçilmeleri sağlanmalıdır. Özellikle seçilen şoförlerin öğrencilere karşı tutumları çok önemlidir. Kız ve erkek öğrencilere nasıl davranmaları gerektiği öğretilmelidir. Servis araçlarının rahat, havalandırılabilir özelliklere sahip, tehlike arz etmeyecek şekilde pencerelerinin olması, koltuklarının öğrenci sayısından mutlaka birkaç tane fazla olması okula gelecek veya gidecek öğrenciler açısından faydalı olacaktır (Yeşilyurt, 2007).

Çalışma sonucunda elde edilen bulgularla Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde taşınmalı eğitimler ilgili yaşanan problemlere bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmıştır. Taşınmalı eğitim sayesinde öğrencilerin okula kavuştuğu fırsat ve imkân eşitliğinin karşılanmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Her ne kadar sorunlarla karşılaşılsa da mevcut şartlarda iyi bir uygulama olduğu sonucuna varılmıştır. Bu tür çalışmalarla taşınmalı eğitimin kalitesinin artırılacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ağırkaya, A. (2010). “Taşınmalı Eğitim Uygulamasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Arı, A. (2003). “Taşınmalı İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği).” Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1), 101–115.

Baş, M. (2001). “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları (Bolu İli Örneği).” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Başaran, İ. E. (1982).” Temel Eğitim ve Yönetimi.” Ankara Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Yayını No:111. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Boğa, M. (2010). “Taşınmalı İlköğretim Uygulamasının Taşınan Yerleşim Birimlerindeki Köy Halkı ve Velilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi (Ankara İli Haymana İlçesi Örneği).” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Boğuşlu, V. (2007). “Taşımali Sistemin İlköğretim Okulu Öğrencilerinin ve Fen Başarılarına Bilişsel, Duyuşsal Ve Psiko-Motor Davranış Açısından Etkisi.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.

Bulut, F. (2003). “Taşımali Eğitim Sistemine İlişkin İlköğretim Müfettişleri, Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Beklentileri (Gaziantep İli Örneği).” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Büyükboyacı, S. (1998). “Taşımali İlköğretim ve Sorunları (Çanakkale İli Örneği).” Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Büyükkaragöz, S. ve Şahin, H. (1995). “Taşımali İlköğretim Uygulamaları.” Eğitim ve Bilim, 19(96), 38-50.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). “Bilimsel Araştırma Yöntemleri (4. Baskı).” Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2011). “How To Design and Evaluate Research in Education” (8th Ed.). New York, USA: Mcgrawhill, Inc.

Karakütük, M. (1996). “Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Sorunları (Sincan İlçesi Örneği).” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kaya, N. Ç. (2006). “Taşımali Eğitim Programındaki İlköğretim Öğrencilerinin Durumları: Silopi Köyleri Örneğinde Bir Sosyal Değerlendirme.” Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 46(2), 105-116.

MEB (2000). “Taşımali İlköğretim Yönetmeliği.” T.C. Resmi Gazete, 29116, 11.09.2014.

MEB (2014a). Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete, 29072, 26 Temmuz 2014.

MEB (2014b). Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği. 34

Nural, E. ve Uçak, O. (2010). “İlköğretimde Taşımali Eğitim Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar (Rize İli Örneği).” V. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı. Nobel Yayınları. Ankara.

Ozan, Ö. (2009). “Taşımali İlköğretim Ortamlarının Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yoluyla İyileştirilmesi İçin Model Önerisi: Eskişehir İli Örneği.” Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 293-332.

Özgün, A. (2007). “İstanbul’da Taşımali Eğitimin Okul-Veli-Öğrenci Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A. ve Sezer, D. (2007). “İlköğretimde Taşımali Eğitim Araştırması Van İl Merkezi Örneği.” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(19), 197–213

Yurdabakan, İ. ve Tektaş, M. (2013). “Taşımali İlköğretim Öğrencilerinin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşleri”. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(3), 511-527